

Nr 99

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1960/61 till universitetet i Stockholm jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln, punkt 82, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1960/61 beräkna till Stockholms universitet: Avlöningar m. m. ett förslagsanslag av 15 710 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 46, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 12 februari 1960, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa

till Stockholms universitet: Avlöningar ett förslagsanslag av 12 319 000 kronor,

till Stockholms universitet: Omkostnader ett förslagsanslag av 965 000 kronor,

till Stockholms universitet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 335 000 kronor,

till Stockholms universitet: Nyanskaffning av apparater m. m. ett reservationsanslag av 470 000 kronor,

till Stockholms universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag av 645 000 kronor.

Departementschefen har inledningsvis anfört följande.

I propositionen 1959:106 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bifalla ett av mig framlagt förslag att Stockholms högskola skulle den 1 juli 1960 ombildas till ett statligt lärosäte, benämnt universitetet i Stockholm.

Statsutskottet tillstyrkte i sitt utlåtande 1959:103 bifall till Kungl. Maj:ts ifrågakarande förslag, och riksdagen godkände vad statsutskottet i ärendet hemställt (Rskr 1959:256).

Inledningsvis vill jag erinra om att — såsom framgår av propositionen 1959:106 — avtalet mellan staten, Stockholms stad och Stockholms högskola angående inrättande av ett universitet i Stockholm m. m. bland annat innebär, att 1948 års avtal om Stockholms högskolas framtida ställning upphör att gälla från och med den 1 juli 1960. Samtidigt upphör Stockholms stads årliga bidrag till högskolan, 1,2 miljoner kronor, att utgå. Någon bestämmelse om kommunal representation i universitetets förvaltning finns icke i det nya avtalet. Med vissa i avtalet särskilt nämnda undantag över-

föres högskolans tillgångar samt till högskolan anvisade donationer, som högskolan själv äger eller disponerar, till universitetet. Staten förbinder sig att bereda högskolans tjänstemän och övriga personal motsvarande anställning vid universitetet.

Vid högskolan nu befintliga tjänster och befattningar av olika slag torde från och med den 1 juli 1960 automatiskt bära överföras till universitetets stat. Å personalförteckningen för Stockholms högskola är nu upptagna samtliga såväl ordinarie som extra ordinarie tjänster vid högskolan. Å den personalförteckning för universitetet, som bör fastställas, bör däremot uppföras — förutom ordinarie tjänster — endast de extra ordinarie tjänster, som är placerade i högre lönegrad än Ae 19.

I övrigt kommer ombildningen att innebära, att universitetsstatuterna i tillämpliga delar bör lända till efterrättelse vid universitetet i Stockholm. Bland annat kommer detta att medföra, att den omedelbara styrelsen av universitetet förutom av rektor skall handhas av den akademiska församlingen, det större konsistoriet, det mindre konsistoriet och drätselnämnden, i enlighet med vad som därom föreskrives i universitetsstatuterna. Vid Stockholms högskola finns tre avdelningar, nämligen en stats- och rättsvetenskaplig, en humanistisk och en matematisk-naturvetenskaplig. Till följd av ombildningen till universitet bör dessa avdelningar benämnas juridiska, humanistiska respektive matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. Den humanistiska fakulteten bör vidare för vissa göromål delas i två sektioner, den historisk-filosofiska och den språkvetenskapliga. I anslutning härtill synes det mig lämpligast, att de vetenskapliga inrättningar, vilka för närvarande benämnas institut, erhåller benämningen institution i likhet med vad som är fallet vid de övriga statsuniversitetet.

1:o Stockholms universitet: Avlöningar. Kungl. Maj:t har (punkt I, s. 3—20 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 12 februari 1960) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad departementschefen anfört fastställa personalförteckning för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61, dels ock till Stockholms universitet: Avlöningar för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 12 319 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh* (I: 526) och den andra inom andra kammaren av fru *Kristensson* och herr *Björkman* (II: 653), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta 1. att en professur i företagsekonomi (med tillhörande 1 000 assistenttimmar) måtte inrättas vid universitetet i Stockholm från och med den 1 juli 1960, varvid anslaget på 15 000 kronor till handelshögskolan i Stockholm för undervisning i ämnet åt högskolans studerande bör bortfalla, samt 2. att avslå förslaget i Kungl. Maj:ts proposition nr 46 om inrättande

av en personlig forskartjänst i nationalekonomi, särskilt bostadsmarknadsforskning (med tillhörande 1 000 assistenttimmar), för nuvarande generaldirektören Alf Johansson;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* (I: 527) och den andra inom andra kammaren av herr *Wachtmeister* (II: 655), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att vid Stockholms universitet inrätta en personlig professur för docenten Lars Ehrenberg.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 653 och II: 655.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

A. Juridiska fakulteten

Beräkning av medel för följande av 1957 års riksdag beslutade tjänster, nämligen

- 1) professur i finansrätt med finansvetenskap,
- 2) assistent,
- 3) kanslibiträde i Ae 7.
Härjämte
- 4) förste amanuens i stället för andre amanuens,
- 5) förste amanuens.

B. Humanistiska fakulteten

- 1) personlig professur i internationell ekonomi för professorn G. Myrdal jämte
- 2) 1 000 assistenttimmar,
- 3) personlig forskartjänst, benämnd professur, i nationalekonomi, särskilt bostadsmarknadsforskning, i Bo 3 å övergångsstat för generaldirektören Alf Johansson samt
- 4) 1 000 assistenttimmar,
- 5) arvode av 27 144 kronor till föreståndare (motsvarande löneklass A 24) vid ryska institutet,
- 6) arvode av 20 000 kronor till bibliotekarie tillika lärare vid samma institut,
- 7) arvode av 30 108 kronor till föreståndare (motsvarande löneklass A 26) vid psykotekniska institutet,
- 8) arvode av 25 776 kronor till forskningspsykolog (motsvarande löneklass A 23) samt
- 9) arvode av 12 504 kronor till sekreterare (motsvarande löneklass A 9), båda vid psykotekniska institutet,

- 10) beräkning av medel för ytterligare tre extra ordinarie biträdestjänster, av vilka två för samhällsvetenskapliga ämnen och en för övriga humanistiska ämnen.

C. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

- 1) laboratur i analytisk kemi från och med budgetåret 1961/62 samt
- 2) 1 000 assistenttimmar för denna tjänst från och med samma tidpunkt,
- 3) rörlig tjänst som forskarassistent med samtidig indragning av tjänst som biträdande lärare,
- 4) beräkning av medel för en tjänst som kvalificerad teknisk medhjälpare,
- 5) laboratoriebiträde i högst Ae 9 vid kemiska övningslaboratoriet samt
- 6) medelsanvisning av 5 000 kronor för vaktmästarhjälp vid nyssnämnda laboratorium,
- 7) beräkning av medel för ytterligare tre extra ordinarie biträdestjänster,
- 8) ändrad benämning å de två professurerna i ren matematik respektive högre matematisk analys till professorer i matematik från och med den 1 juli 1960, varvid professorerna Frostman och Hörmander utan ansökningsförfarande bör utses till innehavare av respektive professorer i matematik.

D. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

- 1) inrättande av ett ordinarie universitetslektorat i ett vart av följande ämnen, nämligen historia, statistik, nordiska språk, oorganisk och fysikalisk kemi samt zoologi, varvid det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva, att tjänst som ordinarie universitetslektor, intill dess organisationsplan för vederbörande ämne blivit fastställd av Kungl. Maj:t, icke må uppehållas annat än med arvodesanställd universitetslektor,
- 2) förstärkning med 575 000 kronor av delposten till arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

E. Gemensamt för universitetet

- 1) tre arvoden om vardera 600 kronor till valda ledamöter av drätsel-nämnd,
- 2) akademisekreterare i Ao 24 i stället för byrådirektör i samma lönegrad vid kansliet,
- 3) akademiräntmästare i Ao 24 i stället för byrådirektör i samma lönegrad vid räntekammaren,
- 4) kanslibiträde i Ae 7 vid räntekammaren,
- 5) telefonist i reglerad befordringsgång för telefonväxeln,
- 6) en forskardocenttjänst, gemensam för universitetets tre fakulteter,

- 7) forskningsingenjör i Ae 21 i stället för i Ag 21 vid fysiska institutionen,
- 8) beräkning av medel för lönegradsändring av vissa tjänster vid universitetet.

Beträffande punkterna B 10 samt C 4 och C 7 har begärts bemyndigande för Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner av i dessa punkter angivna tjänster.

Departementschefen har med avseende på den av kanslern aktualiserade frågan om den framtida ställningen av Wenner-Grens institut för experimentell biologi m. m. anfört följande.

I likhet med kanslern finner jag det synnerligen angeläget, att Wenner-Grens institut för experimentell biologi, fysiologisk kemi och ämnesomsättningsforskning skall ha möjlighet att fortsätta sin verksamhet efter i huvudsak samma riktlinjer som hittills. Kanslern har i sitt förslag till institutets överförande till universitetet i Stockholm förordat icke obetydliga förändringar i fråga om personalorganisationen. I detta avseende torde emellertid förslaget böra ytterligare överarbetas, varför det torde få ankomma på kanslern att i samband med sin anslagsframställning angående medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1961/62 avgiva ett förnyat förslag till institutionens framtida organisation. Det är emellertid min förhoppning att Wenner-Grenska samfundet även för budgetåret 1960/61 kommer att lämna institutet driftbidrag i samma utsträckning som hittills.

En ny utgiftspost »Livräntor m. m.» på sammanlagt 306 000 kronor föreslås vidare tillkomma från och med nästa budgetår. Vad departementschefen i samband med detta förslag anfört framgår närmare av propositionen, s. 19.

Departementschefen har icke biträtt ett förslag från kanslern om inrättande av en personlig professur i strålningsbiologi för docenten L. Ehrenberg.

I gällande avlöningsstat för Stockholms högskola är utgifterna upptagna med 11 169 000 kronor. Motsvarande utgifter under nu ifrågavarande anslag beräknas för nästa budgetår till 12 919 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen beräknas till 600 000 kronor, varför hela anslaget för nästa budgetår, såsom tidigare redovisats, föreslås uppfört med 12 319 000 kronor.

Utskottet. Med anledning av vad i motionerna I: 526 och II: 653 yrkats får utskottet framhålla, att utskottet icke är berett att biträda motionärernas förslag om inrättande av en professur i företagsekonomi vid Stock-

holms universitet från och med nästa budgetår. Tills vidare torde alltså nuvarande anordning med en särskild medelsanvisning till handelshögskolan i Stockholm för undervisning i ämnet åt studerande vid Stockholms högskola (universitet) böra bibehållas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att kanslern för rikets universitet i sina framställningar om anslag till universitetet för budgetåret 1960/61 icke upptagit ett förslag från Stockholms högskola om inrättande av ifrågavarande professur.

Vad härefter beträffar det i samma motioner gjorda yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts förslag angående inrättande av en personlig forskartjänst i nationalekonomi, särskilt bostadsforskning, för nuvarande generaldirektören Alf Johansson får utskottet, som funnit goda skäl tala för departementschefens uppfattning att ifrågavarande forskartjänst för Johansson bör inrättas, avstyrka bifall till motionerna även i denna del.

Såsom framgått av det föregående har i motionerna I: 527 och II: 655 föreslagits inrättande av en personlig professur för docenten Lars Ehrenberg. Utskottet, som icke är berett att biträda detta förslag, instämmer emellertid i motionärernas uppfattning om vikten av att en intensifierad grundforskning och utbildning inom strålningsbiologien kommer till stånd. Ehrenbergs nuvarande docentförordnande utgår den 30 juni 1961. Mot bakgrunden av detta förhållande är det enligt utskottets mening angeläget, att åtgärder vidtages för att därefter bereda Ehrenberg möjlighet att även i fortsättningen i vårt land bedriva sin högt vitsordade forskarverksamhet. Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t för nästa års riksdag framlägger förslag i detta avseende, förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda anfört.

Utskottet har icke något att erinra mot bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

De särskilda anordningar — berörande förutom detta även övriga anslag till Stockholms universitet — som departementschefen funnit sig böra förordna i anslutning till att Stockholms högskola från och med den 1 juli 1960 ombildas till universitet har utskottet funnit ändamålsenliga, varför utskottet tillstyrker bifall till desamma.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 526 och II: 653,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad departementschefen anfört fastställa personalförteckning för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61;

b) godkänna följande avlöningsstat för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 884 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	32 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., förslagsvis	4 787 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, förslagsvis	3 291 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 413 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	205 000
6. Livräntor m. m., förslagsvis	306 000
Summa kronor	12 919 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Avkastning från vissa fonder	550 000
2. Bidrag från enskilt håll	45 000
3. Diverse inkomster	5 000

Summa kronor 600 000

Nettoutgift kronor 12 319 000

c) till *Stockholms universitet*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 12 319 000 kronor;

II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 527 och II: 655, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

2:o) **Stockholms universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 21—23), vilket i jämförelse med den i huvudstaten för Stockholms högskola nu uppförda, förslagsvis betecknade anslagsposten till omkostnader å 1 254 000 kronor innebär en minskad medelsanvisning för ändamålet av 289 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stockholms universitet*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 965 000 kronor.

3:o) **Stockholms universitet: Materiel m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 23 och 24) föreslagit riksdagen att till Stockholms universitet: Materiel m. m. för budgetåret under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 335 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i jämförelse med den i huvudstaten för Stockholms högskola nu uppförda anslagsposten till materiel m. m. å 1 120 000 kronor en ökad medelsanvisning för ändamålet av 215 000 kronor.

Utskottet. Detta anslag bör i anslutning till vad som ägt rum beträffande motsvarande anslag för universiteten i Uppsala och Lund förstärkas med — utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit — under anslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter nu upptaget belopp för Stockholms högskola (universitet) av 30 000 kronor, vilket belopp erfordras för materiel m. m. för möjliggörande av fortsatt ökad intagning av studerande i ämnet kemi. För nästa budgetår bör förevarande anslag alltså uppföras med $(1\,335\,000 + 30\,000 =) 1\,365\,000$ kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till *Stockholms universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 365 000 kronor.

4:o) **Stockholms universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 24 och 25), vilket i jämförelse med den i huvudstaten för Stockholms högskola nu uppförda anslagsposten till nyanskaffning av apparater m. m. å 400 000 kronor innebär en ökad medelsanvisning för ändamålet av 70 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stockholms universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 470 000 kronor.

5:o) **Stockholms universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 25—30), vilket i jämförelse med den i huvudstaten för Stockholms högskola nu uppförda anslagsposten till inredning och utrustning av nya lokaler å 1 297 000 kronor innebär en minskad medelsanvisning för ändamålet av 652 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva att inredning och utrustning för övningslaboratorium för kemi vid Stockholms universitet må beställas till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62;

b) till *Stockholms universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1960/61 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 645 000 kronor.

Stockholm den 6 maj 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Thun, Holmqvist, fru Wallentheim, herrar Bertil Petersson, Herbert Larsson, Edström, Sundin, Kaijser och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Thapper, Persson i Växjö, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, fröken Elmén, fröken Olsson, herr Blidfors, fröken Karlsson, herrar Andreasson, Bohman, Larsson i Hedenäset, fröken Vinge och herr Helén.

Reservation

vid punkten 1 (Stockholms universitet: Avlöningar) av herrar *Kaijser, Skoglund* i Doverstorp, fröken *Karlsson* och herr *Bohman*, vilka ansett att utskottet bort i anledning av motionerna I: 526 och II: 653 besluta inrätta en professur i företagsekonomi (med tillhörande 1 000 assistenttimmar) vid universitetet i Stockholm från och med den 1 juli 1960 och avslå Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en personlig forskartjänst i nationalekonomi, särskilt bostadsmarknadsforskning (med tillhörande 1 000 assistenttimmar) för nuvarande generaldirektören Alf Johansson samt att till följd härav utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 526 och II: 653,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att med den ändring, som utskottet förordat, fastställa personalförteckning för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61;»